

HUR MÅR SVERIGES BARN?

Mycket är bra för barn i Sverige jämfört med i andra länder, men inte allt. Sverige har ratificerat, alltså lovat att följa FN:s barnkonvention. Det innebär att beslut som rör barn ska utgå från barnets bästa, och att barns röster ska höras. Sedan år 2020 är barnkonventionen lag i Sverige. Trots det kränks barns rättigheter här.

1.9 MILJONER BARN

I Sverige utgör barnen cirka 20 procent av befolkningen. Det är en ganska stor skillnad från många andra delar av världen. I en del länder i Asien är 40 procent av befolkningen barn. Av dem som bor i södra Afrika är över hälften barn.

INFLYTANDE & DELAKTIGHET

Du har rätt att säga vad du tycker och påverka i alla frågor som rör dig. Drygt hälften av eleverna på svenska skolor säger att de får vara med och bestämma och ha inflytande i skolan. Det är vanligare att äldre barn känner att de har inflytande jämfört med yngre. Hemma säger 9 av 10 barn att de får vara med och bestämma.

ETT BRA HEM

Du har rätt till en bostad där du kan känna dig trygg, få vila och må bra. Trots det lever tusentals barn i Sverige i hemlöshet eller osäkra boenden. Varje år vräks också barnfamiljer från sina hem trots att det inte ska ske. Domstolarna som bestämmer om en familj ska tvingas flytta ur sin bostad ska enligt barnkonventionen ta hänsyn till barnets bästa. Men så blir det sällan. Om barnets föräldrar inte bor tillsammans, och den ena föräl-

dern förlorar sitt hem måste barnet ibland flytta till den förälder som har bostad. Det händer ibland utan att myndigheterna tar reda på om det verkligen är det bästa för barnet.

LEK, VILA & FRITID

Du har rätt till att få leka och hålla på med kultur och idrott. Nästan alla barn i Sverige säger att de har tid att leka, och har upplevt minst en kulturaktivitet under senaste halvåret. Men det finns skillnader mellan barn när det handlar om möjligheten att delta i idrott och föreningsliv. Barn med högutbildade föräldrar och de som har god ekonomi är mer aktiva i föreningslivet och idrottar mer. Kön och var man bor i landet kan också ha betydelse för hur aktiva barn har möjlighet att vara.

UTBILDNING

Du har rätt att gå i en bra skola och få god utbildning. Enligt lag ska alla skolor i Sverige vara likvärdiga, alltså ha allt från utbildade lärare till bra utrustning och lokaler. Det ska inte spela någon roll var i landet du bor. Men skolornas likvärdighet har blivit allt sämre under senare år. Det gör att inte alla barn har samma framtidsutsikter efter sin utbildning.

FATTIGDOM

I Sverige lever nära 200 000 barn i ekonomisk utsatthet, det som ibland kallas barnfattigdom. De barnen har det mycket sämre än de flesta andra barn här. De kanske inte kan få en ny vinterjacka när den gamla blir för liten, inte följa med på skolresor, idrotta eller göra annat på fritiden.

För en del barn är skolmaten det enda lagade målet mat de får på hela dagen. Vissa grupper har det tuffare än andra. 20 procent av barn med utlandsfödda föräldrar har det svårt ekonomiskt jämfört med knappt tre procent av barn som har föräldrar födda i Sverige.

FUNKTIONSvariationer

I Sverige har ungefär 300 000 barn, 1 av 7 barn, någon sorts funktionsvariation. Det kan vara allt från en hörselnedsättning till ADHD. De flesta säger att de mår bra, men jämfört med andra barn upplever fler av dem att de har sämre hälsa och är mer utsatta för mobbning än andra. De deltar mer sällan i fritidsaktiviteter och får inte alltid rätt stöd för att klara skolan. En del känner sig utanför och att de behandlas sämre än andra barn, även av vuxna. Vissa mår så dåligt att de inte vill vara i skolan alls.

MOBBNING OCH KRÄNKANDE BEHANDLING

Din skola ska vara fri från diskriminering, trakasserier och kränkande behandling. Nästan alla barn i Sverige, 96 procent, säger också att de känner sig trygga i skolan. Samtidigt säger vart fjärde barn i åk 3-6 och vart femte i åk 7-9 att de har utsatts för mobbning och kränkande behandling av andra elever det senaste året. Skolan är skyldig att hjälpa barn som utsätts och förebygga kränkande behandling.

TRYGG OCH SÄKER MILJÖ

Alla barn har rätt att växa upp med sin familj i en trygg och säker miljö. Men ibland händer något som gör att barn inte kan bo kvar hos sina föräldrar. Då får de bo i ett annat hem under kortare eller längre tid. Det kan bero på att en förälder slår barnet, kanske tar droger eller mår dåligt på annat sätt. Placering i familjehem är vanligast. Ofta går det bra men inte alltid. Sverige har fått kritik för att en del hem har allvarliga brister. Barn har behandlats illa, utsatts för våld och mått mycket dåligt. Då har de rätt till skydd och hjälp men de får inte alltid det stöd behöver.

BARN PÅ FLYKT

Barn på flykt får många av sina rättigheter kränkta. De kan ibland inte gå i skolan, har förlorat sin trygghet och är ledsna. En liten del av barn i världen som är på flykt kommer till Sverige för att söka skydd, så kallad *asyl*. Det kan ta upp till ett halvår innan ett barn får veta om de får stanna i Sverige när de har sökt skydd första gången. Många mår dåligt av att vänta så länge. En del som inte får stanna gömmer sig och kan ha svårare att gå i skolan och till läkare. En del rymmer och många av dem blir utnyttjade av vuxna. Under de senaste åren har hundratals flyktingbarn försvunnit i Sverige. Ingen vet var de är eller vad de råkat ut för.

MINORITETER

Sverige har fem nationella minoriteter, grupper som har levt här under mycket lång tid och har rätt till särskilt stöd för att bevara sitt språk, sin kultur och sin identitet. Förutom Sveriges urfolk,

samerna, gäller det judar, romer, tornedalingar och sverigefinnar. Genom historien har minoriteterna behandlats illa av samhället. En del barn har inte fått tala sitt eget språk i skolan eller fått vara stolta över sin kultur. Även idag upplever många barn som tillhör minoriteter att de behandlas sämre än andra barn och inte får det stöd de har rätt till.

PSYKISK OHÄLSA OCH SJUKDOM

De flesta barn i Sverige mår bra men 1 av 10 barn mellan 10 och 18 år lider av psykisk ohälsa. Fler flickor än pojkar mår dåligt. Barnen kan känna stor stress och oro, ha svårt att sova, få magont och huvudvärk. En del får svårt att klara både skola och vardagsliv. Vissa grupper har ökad risk för psykisk ohälsa. Det gäller till exempel barn i familjer med ont om pengar, asylsökande barn och hbtqi-personer. Barnen har rätt till hjälp men väntetiderna kan vara långa.

Omkring 100 000 barn lever med en förälder som lider av psykisk sjukdom. Ibland gör det att de har svårt att ta hand om sig själva och sina barn. Då ska både barn och föräldrar få stöd av samhället. Men alla får inte den hjälpen.

VÅLD

Du har rätt till skydd mot allt psykiskt och fysiskt våld. När vuxna straffar barn med våld kallas det *aga*. Bara 65 länder i världen har förbjudit aga i både hem och skola. Sverige var första landet i världen som förbjöd barnaga år 1979. Ändå utsätts många barn i Sverige fortfarande för allt från

kränkande ord till knuffar, slag och sexuellt våld.

1 av 10 barn i Sverige har någon gång upplevt våld i hemmet. Många av dem ser en förälder bli utsatt för våld. Sedan 1 juli 2021 är det straffbart att utsätta ett barn för att bevittna sådant våld. Det finns också barn som pressas av vuxna att använda våld mot andra.

Förutom att barn mår dåligt av själva våldet kan det också göra att de utvecklar fysisk och psykisk ohälsa. Många barn vågar inte berätta om våldet för någon.

MÄNNISKOHANDEL

Det finns barn i Sverige som tvingas av vuxna att tigga, arbeta och/eller sälja sex. De flesta av barnen har förts hit från andra länder. Oftast handlar det om barn som lever i stor fattigdom och utsatthet. De utnyttjas av vuxna som vill tjäna pengar på efterfrågan på billig arbetskraft och sexuella tjänster. Ingen vet exakt hur många barn det rör sig om, då de göms undan och utnyttjas i hemlighet.

DIN RÖST SKA HÖRAS

Du har rätt att säga vad du tycker och bli lyssnad på. Alla barn ska få veta hur de kan göra sina röster hörda och få information som rör dem. Ändå säger 1 av 4 barn i Sverige att de inte känner till barnkonventionen eller vet vad den innehåller. Ett sätt att göra sin röst hörd är att använda internet och sociala medier. I Sverige har alla barn tillgång till internet medan 3 av 10 barn i världen helt saknar det. Men nätet kan också skada barn genom falsk information, hot och hat. Du rätt att få hjälp att skydda dig på nätet och få veta hur du kan upptäcka falsk information.